

نې + كتاب

جسور و پرسشگر

گفتوگو با سیده زهرا محمدی
نویسنده رمان «وُریا»

«به نظر من هر آدمی که پا به این دنیا می‌گذارد، همراه خودش یک برگه مأموریت دارد؛ مأموریتی که قرار است در زندگی برایش تلاش کند و حتی یک‌وقت‌هایی هم بجنگد تا به خواسته‌هایش برسد.» او نوجوانی را این‌طور می‌گذراند. نمی‌خواهد مثل دیگران زندگی کند، پس کنج‌کاو و پیگیر می‌شود تا بفهمد درست و غلط چیست. شخصیت اصلی داستان «وریا» در همین سن و سال متوجه می‌شود باید منتقدانه به اطرافش نگاه کند. او برای رسیدن به تفکری درست، دست از تلاش برنمی‌دارد. سیده‌زهرا محمدی، نویسنده جوان این کتاب، علاوه‌بر شخصیت داستان خود، از تمام نوجوانان نیز می‌خواهد این‌طور باشند.

چرا حجاب، موضوع اولین کتاب نوجوانتان شد؟

حجاب، لایه اولیه کتاب «وریا» است؛ اما دلم می‌خواست در لایه‌های زیرین آن، نوجوان با تفکر نقادانه آشنا شود؛ اینکه اگر موضوع پرچالشی مثل حجاب برایش پیش آمد، چطور با کنجکاوی و پرسشگری به جواب سؤالش برسد.

سازمان بهداشت جهانی، ۱۰ مهارت مهم برای آموزش را معرفی کرده است. آن ۱۰ مهارت این‌هاست: مهارت خودآگاهی، مهارت همدلی، مهارت روابط بین فردی، مهارت ارتباط مؤثر، مهارت مقابله با استرس، مهارت مدیریت هیجان، مهارت حل مسئله، مهارت تصمیم‌گیری، مهارت تفکر خلاق و مهارت تفکر نقادانه.

در کتاب «وریا»، حجاب بهانه‌ای بود که به این ۱۰ مهارت بپردازم؛ اینکه چطور می‌توانیم با همدلی و کنترل احساسات و هیجاناتمان به سؤال‌های ذهنی‌مان پاسخ دهیم.

درباره تفکر انتقادی بیشتر برایمان بگویید.

فکر انتقادی، یعنی قبل از اینکه چیزی را باور کنیم، کمی صبر کنیم و درباره‌اش فکر کنیم؛ یعنی سؤال بپرسیم، دنبال دلیل باشیم، همه حرف‌ها را راحت باور نکنیم، حتی چیزی را که بهش عادت کرده‌ایم دوباره بررسی کنیم.

اگر بخواهم مثالی ساده مبتنی بر دغدغه‌ای امروزی بگویم، ماجرای فلسطین و اسرائیل است. تو به‌عنوان یک نوجوان با تفکر انتقادی کدوم سمت هستی؟ آیا حق با اسرائیل است؟ یا با فلسطین؟ چرا؟ تو حق داری سمت یکی از این دو بایستی؛ اما یک لحظه صبر کن.

بهش فکر کن. از کجا این قدر مطمئنی؟! به نظرت می‌شود
ماجرای را از زاویه‌های دیگر هم بررسی کرد؟ ممکن است
زاویه‌ای را ندیده باشی و بررسی‌اش نکرده باشی؟
به همه این درنگ‌کردن‌ها و سؤال‌ها و شک‌کردن‌ها و
لحظه‌هایی که زود چیزی را باور نمی‌کنی، تفکر انتقادی
می‌گویند.

غیر از تفکر انتقادی، چه ویژگی دیگری در نوجوان

این کتاب را نماد نوجوانان امروز می‌دانید؟

جسور بودن و جست‌وجوگر بودن.

اگر ما بخواهیم شبیه به «وریا» کتاب دیگری بخوانیم تا

با تفکر انتقادی آشنا شویم، چه کتابی را پیشنهاد می‌دهید؟

هر کتابی که برای نوجوان سؤال ایجاد کند و چند دقیقه باعث درنگش شود، کتاب ارزشمندی است. قرار نیست رمان‌ها به صورت مستقیم تفکر انتقادی را آموزش دهند. «وریا» هم این کار را نکرد؛ اما نوع برخورد شخصیت داستان با چالش‌ها، نوع جست‌وجوگرانه و نقادانه بود. اشتباه است که ما به دنبال کتابی داستانی برای آموزش مستقیم تفکر انتقادی باشیم؛ چون رمان‌ها قرار است داستان و قصه بگویند. مهارت‌ها را باید جای دیگری آموزش دید. اگر نوجوانی تفکر نقادانه بلد باشد، می‌تواند کتابی را که هم‌سو با ارزش‌های او نیست، تشخیص دهد و حتی تفکر نویسنده را به چالش بکشد.

چرا در «وریا» ما را راهنمایی کردید که بیشتر

با کتاب و مطالعه تحقیقاتمان را انجام دهیم؟

شاید چون خودم خیلی به کتاب علاقه دارم و جواب
بسیاری از سؤالاتم را با خواندن کتاب به دست می‌آورم.

چطور می‌توانیم کتاب مفید را از غیرمفید

تشخیص دهیم؟ اصلاً کتاب غیرمفید داریم؟

کتاب مفید و غیرمفید نداریم. ما می‌توانیم کتاب‌ها، فیلم‌ها، انیمیشن‌ها و موسیقی‌ها را متناسب با ارزش‌ها و باورهایمان انتخاب کنیم. ممکن است یک کتاب برای فردی مفید باشد و برای کسی دیگر نه! چون ارزش‌های هر کسی متفاوت است؛ اما به‌طور کلی کتابی هم که برایمان سؤال ایجاد کند، کتاب مفیدی است؛ چون باعث حرکت و پویایی می‌شود!